

S. CAK AKKAYAN

SERİ
SERIE B

CİLT
TOME XVIII

SAYI
FASCICULE 1

1968

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

REVUE DE LA FACULTE DES SCIENCES FORESTIERES
DE L'UNIVERSITE D'ISTANBUL

**ORMANLARIN TAHDİT VE KADASTROSU İLE İLGİLİ KAVRAMLAR
VE KANUNİ MEVZUATIN AKSAYAN HÜKÜMLERİNİN
ELEŞTİRİLMESİ (1)**

Prof. Dr. Selâhattin İNAL

Profesörü

Ormanlık Politikası Kürsüsü
İ. Ü. Orman Fakültesi

G İ R İ Ő

Sayın dinleyenlerim;

Sözlerime başlarken, ormancılığımız için fundamental bir önem taşıyan amenajman ve kadastro sorunlarını, Türkiye Orman Mühendisliği İkinci Teknik Kongresi'ne konu yapan Sayın Oda Yönetim Kurulu'nu tebrik etmek isterim.

Ayrıca, bu tebliği vermek üzere beni buraya davet eden Kongre Tertip Komitesi'ne de nazik davetlerinden dolayı teşekkür ederim.

Tebliğin konusu, tertip komitesinin isteğine uyulmak suretiyle «Kadaastro, Orman Kadastrosu ve Orman Tahdidi Kavramları, Orman Tahdit ve Kadastronun Yapacak Yetkili Kuruluş ve Yürürlükteki Mevzuatın Aksayan Hükümlerinin Eleştirilmesi» olarak seçilmiştir.

Aslında çok geniş olan bu konuyu, ben burada ancak, zamanın müsaadesi nispetinde ana hatları ile incelemeye ve bu arada sorunların çözümlü ile ilgili şahsi fikir ve düşüncelerimi de açıklamaya çalışacağım.

(1) Bu etüd, 5-14 Şubat 1968 tarihleri arasında Ankara'da tertiplenen Türkiye Orman Mühendisliği II nci Teknik Kongresi'ne Tebliğ olarak sunulmuştur.

I

KADASTRO, ORMAN KADASTROSU VE ORMAN
TAHDİDİ KAVRAMLARI

1 — Kadastro Kavramı :

Kadastro, Lâtince Catastrum kelimesinden alınmıştır. Eskiden, vergi mükelleflerinin listesi anlamında kullanılırdı. Hâlen, vergiye tâbi objeleri ve arazi parçalarını değerlendiren tapu kayıtlarına esas teşkil eden resmî sicil anlamına gelmektedir (1).

Diğer bir tarife göre de kadastro, bir memleketin gayrimenkûllerinin miktarını, ürünlerinin niteliğini ve gelirinin değerini topoğrafik ölçmelere ve idari işlemlere dayanarak ortaya konan dökümanların tümüdür (2).

Kadastro ayrıca, şu şekilde de tarif ve izah olunmaktadır: «Bir şehir, bölge veya memlekette hertürlü arazi ve mülklerin yerini, sahasını, sınırlarını ve değerlerini belirtip plâna bağlama işi ki, arazi vergisinin tesbitine hizmet etmekle beraber, arazi hududu ihtilâflarının da ortadan kalkmasına yarar» (3).

Bir kadastro teşkilâtı tesisi hakkındaki 1925 tarihli ve 858 sayılı Kanun, kadastro teşkilâtının kuruluş amacını ve görevini, gayrimenkûllerin tasarruf hukukunun belli edilmesine, hendesi şekillerinin, alanlarının, mevkilerinin, hukuki durumlarının ortaya konmasına, vergi tayinine yarayacak defter ve tasarruf belgelerinin düzenlenmesine ve korunmasına ilişkin işlerini yapmak ve yürütmek olarak kabul ve ifade etmektedir (Madde: 1).

1934 tarihli ve 2613 sayılı Kadastro Tapu Tahriri Kanunu ise, kadastroyu «Gayrimenkûl malların hukuki ve hendesi durumlarını belli etmek ve göstermek» şeklinde tarif etmiştir.

Türk Hukuk Kurumu'nca yayınlanan Hukuk Lûgati'nde kadastro, «Gayrimenkûllerin plân, vaziyet krokisi, kayıt, defterler ve kütükler gibi bir takım vesikalar sayesinde hüviyetlerini tesbite ve gayrimenkûl mülkiyetinin taalluk ettiği şeyin arz üzerinde teşhisine yarayan teknik vasıtaların tamamıdır» şeklinde tarif edilmektedir (4).

(1). Der Grosse Brockhaus, Bd. 6, 1955.

(2). Grand Larousse encyclopédique, Tome 2, S. 481, 1960

(3). Gövsa, İbrahim Alâettin: Resimli Yeni Lûgat ve Ansiklopedi, Cilt 3, İstanbul 1947 — 1954.

(4). Türk Hukuk Kurumu, Türk Hukuk Lûgati, 1944, Ankara.

Bu açıklamalardan anlaşıldığına göre, kadastronun çeşitli fonksiyonları vardır. Yürürlükteki kanunlarımızın öngördüğü ana fonksiyonlar, kadastronun, bir yandan gayrimenkûlun hukuki, diğer yandan da arazi üzerindeki fiili (hendesi) durumunu belli etmiş olmasıdır.

2 — Orman Kadastrosu Kavramı :

Genel olarak kadastronun memleketimizdeki tarihi yeni olduğu için, ormancılık mevzuatımızda yer alışı da çok yenidir.

Kadastro deyimi, ormancılık mevzuatımıza ilk önce 1937 tarihli ve 3116 sayılı Orman Kanunu ile girmiştir. Bu kanunu yürürlükten kaldıran 1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu da kadastroya değişik şekilde yer vermiş bulunmaktadır.

3116 sayılı Orman Kanununun 21 inci maddesi gereğince «Orman kadastrosu işleri, biri sahanın tavsifini gösteren yazı işlerinden, diğeri de haritadan ibaret olmak üzere iki gruba ayrılır.

Orman kadastrosuna esas teşkil edecek olan haritanın alınması işi, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 10 yıl içinde ikmâl olunur».

Kanunun 22 nci maddesi hükmünce de «Kadastro, tahdidi yapılmış ve haritası alınmış yerlerden başlar ve kaza taksimatına göre ayrı ayrı olarak tesbit olunur.

Orman kadastro işleri ile mülkiyet ve tasarruflardaki hertürlü değişiklikleri ve bilâhare yapılacak tashihat, sair mütenevvi işleri vilâyetlerdeki orman başmühendisleri idare ederler.

3116 sayılı orman kanunu ve ekleri, tahdit kavramı ile beraber kadastro kavramına da ayrı ayrı yer verdiği halde, 6831 sayılı orman kanunu, ikisini bir arada ve «Devlet ormanlarının tahdit ve kadastrosu» başlığı altında mütalâa etmiştir.

Ancak 1937 yılından 1956 yılına kadar geçen 19 yıllık zaman içinde hiçbir ormanın kadastrosu yapılmadığı ve esasen daha önce bitirilmesi gereken tahdit ve harita işleri tamamlanmadığı için, 6831 sayılı Orman Kanunu, kadastro kelimesini sadece lafzen almış, ama buna ilişkin hükümler getirmemiştir. Bu sebeptendir ki, ne gerekçede ne de tasarrımın Büyük Millet Meclisi'ndeki müzakeresinde orman kadastrosuna ilişkin bir kayda rastlanmaktadır.

Bununla beraber, kanun koyucunun orman tahdidinin yapılmış olması ile, kadastral gayenin de gerçekleşeceğini gözönünde tuttuğu dü-

şünülebilir. Çünkü, 6831 sayılı Kanununun 10 ve 11 inci maddesinde yer alan, ormanların tavsifine ve krokilerinin düzenlenmesine ve hukuki işlemlerin tamamlanmasına ilişkin olan hükümler, 3116 sayılı Kanununun 21 ve 22 nci maddesiyle ulaşılmak istenen kadastral gayeyi karşılayacak niteliktedir.

3 — Tahdit Kavramı :

Tahdit Arapça bir kelimedir. Sınırlama anlamına gelir. Tahdidin ormancılık mevzuatına girişi, ilk önce 1870 tarihli Orman Nizamnamesi ile olmuştur. Bu nizamnamenin 2 nci maddesinde «Memaliki Devleti Âliyede ne kadar miri ormanı var ise tayin ve tahdit olunacak, mevadı atiyenin ahkâmı, tayin ve tahdit ile tahtı muhafazaya alınan ormanlar hakkında cari olacaktır» denmektedir.

Adı geçen nizamname, 3116 sayılı ve 1937 tarihli Orman Kanunu ile, bu kanun da 6831 sayılı ve 1956 tarihli Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

Hâlen yürürlükteki ormancılık mevzuatına göre, orman tahdidinden anladığımız mana, kanun hükümleri gereğince orman sayılan ve sayılmayan yerlerin belirtilmesi ve ayrılması işidir. Bu işlem, kısaca mülk sınırlarının tesbiti, tavsifi, arazi üzerinde özel işaretlerle belli edilmesi, kroki veya haritalarının yapılması ve sahibi adına tapuya tescili işlerini kapsamaktadır. Buna göre, yapılan iş, belediye sınırları içindeki şehir kadastrosu ile belediye sınırları dışındaki arazi kadastrosundan farklı değildir.

Zira ayrı kanunlara göre yürütülen şehir ve arazi kadastrosunda da aynı şeyler yapılmaktadır. Yani, bir yandan gayrimenkulün hukuki durumu incelenip belli edilmekte, diğer yandan yine ölçmelere dayanan plân ve harita gibi belgeler ortaya konmaktadır. Bunlara dayanmak suretiyle de tapulama işlemi tamamlanmaktadır. Bu bakımdan daha çok kadastral bir karakter taşıyan ve memleketteki orman mülklerinin tapulanmasına hizmet eden orman tahdidine, diğer gayrimenküllerde olduğu gibi, orman kadastrosu demek daha yerinde olur. Böylece mevzuattaki tahdit ve kadastro kavramlarının karışıklığı ortadan kalkar. Ayrıca memleketin birbirinden farklı mülkleri üzerinde aynı amaçla yapılan işler, aynı adla anılmış olur.

Bu nedenlerledir ki, biz, bundan sonra orman tahdidi deyimini yerine orman kadastrosu deyiminin kullanılmasının daha doğru olacağı kanısındayız. Ancak, yürürlükteki 6831 sayılı Orman Kanununda ormanla-

rın tahdit ve kadastrusu deyimi yer almış bulunduğundan herhangi bir anlaşmazlığa meydan vermemek için, bu tebliğde ormanların tahdit ve kadastrusu deyimini kullanmaya devam edeceğiz.

II

ORMAN TAHDİT VE KADASTROSUNU YAPACAK YETKİLİ ORGAN

Orman tahdit işlerinin hangi organlar ve kimler tarafından yapılması gerektiği konusu, eskiden beri tartışıla gelmiştir. Hatta bu konuda ormancı meslektaşlar arasında bile zaman zaman düşünce ve görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Görüşlerden birisi, bu işlerin özellikle ormancı olmamaları ve tarafsızlıklarını daha iyi koruyabilecekleri düşüncesiyle tapu ve kadastro heyetlerine yaptırılması idi. Diğer bir görüş de, tahdit ve kadastro işlerinin kurulacak özel mahkemeler eli ile yürütülmesi şekli idi. Bu takdirde hem vatandaş hukuku daha iyi korunacak, hem de ortaya çıkan anlaşmazlıkları yerinde hükme bağlamak mümkün olacaktı.

Hemen belirtmek lâzımdır ki, ormanların tahdit ve kadastrusu işleri, ormancılık meslek bilgisine ve arazi üzerindeki topoğrafik ve diğer ormancılıkla ilgili ölçmelere dayanan teknik nitelikte bir iştir. Herşeyden önce, nerenin tahdit edileceğini belli etmek yani orman sayılan, orman sayılmayan yerleri ayırdedebilmek lâzımdır. Tahdit edilecek yer belli edildikten sonra topoğrafik ölçme dışında, bu arazinin ormancılık yönünden niteliğini belirtmek yani, taşıdığı özellikleri (işletme şekli, kuruluş, ağaç türü, karışıklık, kapalılık, sıklık derecesi, ağaç serveti ve benzeri) karakterize edebilmek lâzımdır. Bütün bu işler, yeterli bir meslek bilgisine, hatta yüksek öğrenim derecesinde bir meslek bilgisine ihtiyaç gösterir. Ormancı olmayan başka meslek mensubu bir kimsenin bunu yapması maddeten mümkün değildir. Kaldı ki, bahis konusu olan tapu ve kadastro teşkilâtı kendi öz işini daha uzun yıllar başaramıyacak kadar yüklü bulunmaktadır. Diğer taraftan ormanların tahdit ve kadastrusu işi, kazai olmaktan ziyade teknik yönü ağır basan bir meslek işidir. Zira yapılan işlere, kanuni süreler içinde itiraz etmek ve verilen kararları değiştirmek veya hükümsüz saydırtmak mümkündür.

Bu sebepledir ki, ormanların tahdit ve kadastrusu işlerini ormancının veya ormancının katıldığı komisyonların yapmasında zorunluluk vardır. Ormancının bu görevi kendi öz işi olarak benimsemesi ve artık üzerinde tartışmaması lâzımdır. Zira yetkili organı arama konusundaki

tartışmalar zaman kaybından başka bir şeye yaramıyacaktır. Kaldı ki, gerek 3116 sayılı, gerekse 6831 sayılı Kanunlar bu işi içinde ormancının da bulunduğu karma komisyonlara vermiştir.

III

YÜRÜRLÜKTEKİ MEVZUATIN ORMANLARIN TAHDİT VE KADASTROSU YÖNÜNDEN AKSAYAN HÜKÜMLERİNİN ELEŞTİRİLMESİ

Türkiye'de devletin, ormanların sınırlanması işi ile geniş ölçüde ilgilenmesi ve bu görevi fiilen yapmaya başlaması 1937 yılında 3116 sayılı Orman Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra olmuştur. Aslında bu konu ile ilgilenmenin başlangıcı, çok daha eskidir. Bu hizmetin kanun hükümleri halinde ormancılık mevzuatımıza girişi ilk Orman Nizamnamesi'nin çıkış tarihi olan 1870 yılına kadar uzanır.

Ancak bu tarihlerdeki teşkilatsızlık, elemansızlık, maddi imkânsızlık ve araya giren büyük politik olaylar orman tahdit işlerinin hukuki, idari ve teknik yanları ile ele alınmasına ve uygulanmasına engel olmuştur.

1937 yılında çıkartılmış olan 3116 sayılı Orman Kanunu, sınırlama işini bütün önemiyle gerçekten benimsemiş ve sınırlamayı her nevi orman mülkünün geniş anlamdaki korumasının garantisi olarak kabul etmiştir. Ancak ne yazık ki, bu kanunla başlayan sınırlama çalışmaları da umulan başarıya ulaşamamıştır. Yapılan işler, kantite bakımından olduğu gibi, kalite bakımından da yeterli olamamıştır.

Ortaya konan tahdit zabıtnameleri ve tahdit haritaları, büyük bir çoğunlukla uygulama kabiliyeti az olan belgelerdir. Tahdit defterindeki zabıtlar, araziye yeteri kadar açıklayıcı nitelikte değildir. Tahdidin yapıldığı zamana ait durumu kısa bir zaman sonraki fiili durumla kıyaslamak mümkün olmamaktadır. Tahdit zabıtnameleri, aplikasyonu kolaylaştırıcı nitelikteki detaylı izahlardan yoksundur.

Mevki adları çoğu yerde halk arasında değişik şekillerde kullanıldığı için, arazide bulunamamaktadır. Gerek tahdit defterindeki, gerekse tahdit haritasındaki açılırları ve uzunlukları rasat yerleri sabit noktalara, veyahut da nirengi şebekesine bağlanmadığı için, araziye uygulamak mümkün olamamaktadır. Sınırlama sırasında açılmış hendeklerden ve belirli noktalara yerleştirilmiş sınır taşlarından hemen hiçbir eser kalmamıştır.

Tahdidi tamamlanmış ormanların bir kısmının tapuya tescili işlemleri yapılmamıştır. Bu yüzden ki, mülkiyet ve tasarruf iddialarına konu olan bazı devlet ormanları, tapuda yeni kayıtlar olmadığı için, alınıp satılmış ve el değiştirmiştir. Bazı yerlerde de tapuya tescil işlemi yapılmış olmasına rağmen ormanlar içindeki mülklerin alınıp satıldığı görülmektedir. Zira tapu dairelerinde orman tahdit poligonlarının, üzerine işleneceği büyük ölçekli bir genel harita mevcut değildir.

Kısaca açıklanan bu durumdan dolayı, 3116 sayılı Orman Kanununun hükümlerine göre yapılmış tahdit işlemlerinin ve ortaya konan belgelerin büyük bir çoğunluğunu, hukuki ve teknik bakımdan değeri az belgeler olarak nitelendirmek yanlış bir hareket olmaz.

Bu durumu doğuran nedenlerin başlıcaları, hukuki, idari ve teknik karakterde olup bir kısmı da eleman, araç ve gereç noksanlığından ileri gelen aksaklıklardır.

Biz burada özellikle yürürlükteki mevzuat hükümlerini eleştireceğimizden, 3116 sayılı Kanunun tahdide ilişkin hükümlerinin başarısızlığı üzerinde durmayacağız.

3116 sayılı Kanunun ormanların tahdit ve kadastro ile ilgili hükümlerinin aksaklık ve eksiklikleri, önce 1950 tarihli ve 5653 sayılı, sonra 1956 tarihli ve 6831 sayılı ve daha sonra da 1965 tarihli ve 636 sayılı Kanunla büyük ölçüde giderilmiş bulunmaktadır.

Bu hali ile ormancılık mevzuatımızın tahdit ile ilgili hükümlerini, aşağıda değineceğim bazı noktalar hariç, tahdit işlerinin yürütülmesi için yeterli bulmaktayım. Sakıncalı veya üzerinde durulmaya değer nitelikte gördüğüm hususlar ana hatları ile şunlardır:

1) 6831 sayılı Kanunun 7 nci maddesi gereğince teşkil edilen tahdit komisyonları, üyelerinin sayıca çokluğu ve orijinlerinin farklılığı dolayısıyla başarılı olamamaktadırlar.

a — Üye sayısının çokluğu, her şeyden önce komisyonun hareket kabiliyetini azaltmaktadır. 7 üyeden meydana gelen komisyonu, her zaman tam kadro ile işe sevk etmek ve devamlı olarak çalıştırmak çok zor olmaktadır.

b — Üyelerden il genel meclisi tarafından seçilen üyenin, çalışmalarda pratik bakımdan hiçbir faydası olmamaktadır. Teorik yönden ili temsil etmesi fonksiyonu, hiçbir zaman gerçekleşmemektedir. Zira gelen üyeler, çoğu zaman, ne çalışılan arazi, ne de orman hakkında bilgi sahibidirler. Bunun içindir ki, il genel meclisi üyelerini kadro dışı etmekte hiçbir sakınca mevcut değildir, aksine fayda vardır.

c — Komisyon üyelerinden belediye ve köy müntehap üyeleri ile yedeklerini de aynı şekilde mütalâa etmek gerekmektedir. Zira bunların tedarikleri, iş yerine getirilmeleri ve devamlı olarak iş başında bulundurulmaları da başlı başına bir problem olmaktadır. Aslında bunlardan beklenen en büyük hizmet araziyi ve komşu mülk sahiplerini tanımaları ve komisyonu bu konularda aydınlatmalarıdır. Halbuki çoğu zaman bu bilgiden yoksun oldukları için, komisyonlar, ister istemez yerli bilirkişilerin bilgisine müracaat etmektedirler. Bu duruma göre hizmeti, başlangıçtan itibaren tedarik edilecek mahalli bilirkişilere gördürmek, belediye ve köy müntehap üyelerini tıpkı il genel meclisi üyeleri gibi tasfiye etmek yerinde bir hareket olur.

d — Tahdit komisyonlarında görev alan hukukçu üyelerin beş yıl hâkimlik veya avukatlık yapmış olması şartını istemek, bilindiği üzere, bu nitelikte üye bulunmasını hayli güçleştirmektedir.

Kanundan bu kaydın çıkarılmış olması, hukukçu üye tedarikindeki güçlüğü tamamen ortadan kaldırır. Diğer yandan, tatbikat göstermektedir ki, hukukçu üyeden aranan bu niteliğin mevcut olmaması, sanıldığı gibi tahdit işlerini hiçbir şekilde zedelemeyecektir.

e — Bu konu ile ilgili olan çok önemli diğer bir nokta da, eskiden olduğu gibi, gelecekte de, başta hukukçu üye olmak üzere, tahdit komisyonu için gerekli elemanın nasıl bulunacağıdır. Gerçi personel tedarikinde çekilen sıkıntı, 1965 tarihli ve 636 sayılı Kanunla giderilmiş bulunmaktadır. Ancak yeni personel kanununun mali hükümleri ile yürürlüğe girmesinden sonra bu ferahlık ortadan kalkmış olacaktır.

Bu bakımdan hem komisyonun kuruluşu, hem de üyelere verilecek maaş dışı ödenekler hakkında şimdiden teşebbüse geçilmesi ve bir kanun teklifi yapılması yerinde bir tedbir olur. Aksi takdirde ortaya çıkması muhakkak olan bu problem, tahdit çalışmalarını eskiden olduğu gibi yine engelleyebilir.

f — 6831 sayılı Orman Kanununun tahdit ile ilgili 7 nci maddesinin üzerinde önemle durulması gereken hükümlerinden birisi de, ikinci fıkrasının sonuncu hükmüdür. Bu hükme göre, komisyon reisliği emrine lüzumu halinde teknik memur ve kâtip verilebilecektir.

Bilindiği üzere, tahdit çalışmalarının en önemli kısmını, komisyonun, yürürlükteki mevzuata göre, orman sayılan ve sayılmayan yerleri kesin sınırları ile belli etmesi teşkil eder. Uygulanan ölçme metodu, ister Aero-fotogrametri Metodu, isterse Yer Metodu olsun, komisyonun, sınırın nereden geçeceğini ve sınır işareti olarak kullanılan taşın nereye

dikileceğini kesin olarak belirtmesi gerekir. Geriye kalan işler yani, sınır taşının yerine dikilmesi, buna göre ölçmenin yapılması, krokinin çizilmesi ve daha sonraki tersimat işleri mihaniki nitelikteki teknik işlerdir. Bu işleri, komisyon emrindeki teknik ve diğer yardımcı personel vasıtasıyla yaptırtmak mümkündür. Halbuki tatbikatta bu madde hükmü gereği gibi uygulanmamakta, teknik elemandan istifade yoluna yeteri kadar gidilmemekte ve işlerin hemen bütünü komisyon tarafından yapılmaktadır. Bu ise, zaman kaybına sebep olmakta, komisyonların sür'atle çalışmasını ve verimli olmasını büyük ölçüde engellemektedir.

Aslında komisyonların, gerek sınır işaretlerini yerleştirmek ve gerekse ölçmeleri yapmak üzere teknik ekipler teşkil etmesi ve işi hızlandırması gerekmektedir.

Kanaatimizce bu yönde bir çalışmaya gidilmesi, tahdit ve tescil yönetmeliğine bununla ilgili yeni hükümler konması yerinde bir tedbir olur.

2) 6831 sayılı Orman Kanununun ormanların tahdit ve kadastrosu ile ilgili 8-12 nci maddeleri isabetli hükümleri ihtiva eder. Bunlar üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmasına lüzum yoktur. Önemli olan husus, kanun hükümlerinin zamanında ve gereği gibi uygulanmasıdır.

3) Tahdit ve kadastro ile doğrudan doğruya ilgisi olmayan, fakat tahdit komisyonlarının çalışmasını bazı yerlerde zorlaştıran ve dolayısıyla çeşitli anlaşmazlıklara yol açan bir diğer kanun hükmü de, 4785 sayılı Kanunun devletleştirme dışında tuttuğu ormanlar için açık ve kesin ölçüler getirmemiş olmasıdır.

Nitekim adı geçen kanunun 2 nci maddesinin B fıkrasındaki fıstıkçamı, palamut meşesi ve aşısız kestane ormanları devletleştirme dışında bırakılmıştır.

Ama bu ormanlardaki saflık ve karışıklık derecesinin ne olacağı hakkında bir hüküm konmamıştır. Bu ölçü bilinmediği için, bazı yerlerde tahdit komisyonları bu gibi ormanları devlet ormanları meyanında tahdit etmişlerdir. Orman sahipleri, zamanında, yahut da daha sonraki kanunların vermiş olduğu itiraz hakkından istifade ederek devletleştirmeye ve dolayısıyla tahdit işlemlerine yetkili mahkemelerde itirazlarda bulunmuşlardır.

Gerek gelecekteki tahdit işlerini kolaylaştırmak gerekse eskiye ait anlaşmazlıkların çözümlenmesinde yararlanmak üzere, konuyu açıklığa kavuşturacak tedbirlerin alınmasında zorunluluk vardır.

4) 6831 sayılı Kanunun yapılmasını emrettiği tahdit ve kadastro işleri, yürürlükteki 1958 tarihli «Orman Tahdit ve Tescil Talimatnamesi» hükümlerine göre yürütülmektedir.

10 yıl önce hazırlanan bu yönetmeliğin bazı aksak ve eksik yönleri görüldüğü için, değiştirilmesi hususunda zaman zaman teşebbüse girişilmiştir. Nitekim Orman Genel Müdürlüğü'nün 9.1.1965 tarih ve 2/2888 — 58 sayılı yazı ile Tahdit ve Tescil Talimatnamesinin değiştirilmesi ve bu talimatname üzerinde Fakültece yapılması düşünülen değişikliklerin bildirilmesinin istenmesi üzerine, benim de dahil bulunduğum bir komisyon kurulmuş ve komisyonun uzun süren bir çalışmadan sonra hazırladığı 28.5.1965 tarihli Raporu Dekanlık kanalı ile Orman Genel Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Ancak bu teşebbüsün ve Fakültece hazırlanan raporun akibeti hakkında bir bilgi alınamamıştır.

125 maddeden meydana gelen Tahdit ve Tescil Yönetmeliği'nin burada sadece önemli gördüğüm birkaç noktasına değinebileceğim.

a — Adı geçen yönetmeliğin 3 üncü maddesi, komisyonun ölçme ve tersimat işlerinin, reisin tayin edeceği ormancı üye veya üyeler tarafından yapılacağını emretmektedir. Halbuki bu madde, yukarıda da değinildiği üzere, komisyonun iş kapasitesini arttırmak için değiştirilmeli ve «sınır taşlarının dikilmesi, ölçme ve tersimat işleri reisin tayin edeceği elemanlar tarafından yapılır» şeklinde formüle edilmelidir. Bu işleri yapmak üzere, birisi sınır taşlarını yerine diken, diğeri de ölçme tersimat işlerini yapan iki ayrı ekip teşkil edilmeli ve yönetmelikte bunların görevleri gösterilmelidir.

b — Yönetmeliğin 58 inci maddesi gereğince, ormanların tahdidi yapılırken yer metodu ile çalışılacak, âlet nokta aşırı konacak, semt açısı ile düşey açı ve miradan da uzaklık okunacaktır. Her orman kıtası kapalı bir poligon halinde ölçülecektir.

Ancak, teknik eleman yetiştirildikten, etüdler tamamlandıktan ve bu konuda ayrıca teknik talimat hazırlandıktan sonra buna göre hava fotoğraflarından da tahdit çalışmalarında istifade edilecektir.

Bilindiği üzere, birkaç yıl öncesine kadar tahdit işlerimiz hep yer metodu ile yapılmıştır. Ancak bu ölçmelerle memleketin nirengi şebekesi arasında herhangi bir bağlantı kurulmamıştır.

Uygulanan metodun bir sonucu olarak yapılan iş, belki bir dereceye kadar sür'atli fakat kalite ve özellikle aplikasyon kabiliyeti bakımından yeteri kadar sıhhatli olamamıştır.

Orman Genel Müdürlüğü, yönetmeliğin yukarıda sözü edilen hükümlerine ve yetkili heyetlerce yapılan tavsiyelere uymak suretiyle 1965 yılından beri, bir kısım tahdit komisyonlarını hava fotoğraflarından faydalanmak suretile, diğer bir kısım komisyonları da eskisi gibi yer metodları ile çalıştırmaktadır.

Ancak uygulanmakta olan hava fotoğrafları metodu ile elde edilecek 1/10 000 ölçekli tahdit haritaları, aplikasyona uygunlukları bakımından yeterli olamayacaktır. Bu yolla belki sür'at sağlanacak, fakat çok daha önemli olan sıhhat kaybedilecektir. Kaldı ki, 1/10 000 ölçekli fotoğrafların zamanında tedariki de başlı başına bir problem olacaktır.

Ayrıca, yönetmelik gereğince uygulanmakta olan yer metodu da büyük sakıncaları bulunan bir metoddur. Bu sebeplerledir ki, hâlen kullanılmakta olan metodlar yerine, 1940 tarihli Tahdit ve Tescil Yönetmeliği'nin kabul ettiği yer metodunun (Gonyometrik Kat'ı Mesafe veya Poligonal Ölçme) kullanılması, sakıncaları büyük ölçüde ortadan kaldırdır. Ancak, ölçmelerde hassas ve puslalı bir teodolitin kullanılması, âletin her noktaya konması, semt, kenar ve düşey açıların ve mesafenin miradan sitadimetrik yolla okunması şarttır.

Sınır işaretlerinin kaybolması halinde bunları kolaylıkla bulabilmek için, belli arahklarla ölçme noktalarının en yakın nirengi noktalarına ve sabit noktalara bağlantısı sağlanmalıdır. Ayrıca kadastro ölçmeleri ile bir ilişki sağlanması için, nirengi noktalarından faydalanarak poligon köşelerinin koordinatları da hesaplanmalıdır.

Yer metodunun uygulanmasında sür'atten kaybedileceği aşikârdır. Ancak sür'at sağlama bakımından hava fotoğraflarından faydalanılabılır. Bu fotoğraflar 1/10 000 ve 1/20 000 ölçekli olabilir. Fotoğrafların incelenmesi yer metodu ile çalışan komisyona, araziyi sür'atle kavramada, ormanın iç kısımlarını görmede, arazi ve orman tavsifini sür'atle yapmada büyük ölçüde yardımcı olur.

Bununla beraber, uygulanacak metodların üzerinde titizlikle durulması, her iki metodla yapılan çalışmaların sür'at, sıhhat, aplikasyon kabiliyeti ve maliyet bakımından kıyaslanması ve buna göre karara varılması yerinde bir hareket olur.

c — Yürürlükteki Tahdit ve Tescil Yönetmeliği'nin 40 ıncı maddesinin ikinci ve beşinci fıkraları, orman içindeki dağınık mülk ve toprakların müteber mülkiyet belgesi gösterilmemesi halinde tâbi tutulacağı işlemi açıklar.

Eğer bu gibi yerler, 3116 sayılı Orman Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılmış veya yerleşme alanı haline gelmişse, devlet ormanı olarak tahdit edilecek, aksi sabit olursa sadece fiili durumlarının tesbiti ile yetinilecektir.

Kanuni bir mesnedi bulunmaksızın 1937 yılının dönem noktası olarak kabul edilerek tahdit komisyonlarınca sadece fiili durumun tesbitine gidilmesi ve başkaca bir işlem yapılmaması ilgili vatandaşlara yeni açmalar ve yerleşmeler için âdeta cesaret vermektedir. Problemi çözümlene bakımından hiçbir faydası olmayan ve sadece zilyedler yararına işleyen bu hükmün yönetmelikten çıkarılması ve 1940 tarihli ilk yönetmelik hükümlerine dönülmesi daha doğru olur.

d — Yürürlükteki yönetmeliğin hükümlerine göre (Madde: 66 - 68) sınırların işaretlenmesi, ölçmelerden sonra olacaktır. Her kilometrede ikiden aşağı olmamak üzere beton kazık konacak, önemli yerlerde de dikenli tel çekilecektir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, tahdit ve kadastronun en önemli kısmı, sınırın nereden geçeceğinin ve sınır işaretinin nereye konacağıının belli edilmesidir. Taşın belli edilen noktaya dikilmesi ve buna göre ölçme yapılması mihaniki nitelikteki teknik işlerdir.

Bunun içindir ki, komisyon önce sınırı kesin olarak belli etmeli, daha sonra da kurulacak özel ekipler taşın dikilmesi ve ölçmenin yapılması işlerini yürütmelidirler.

e — Yürürlükteki tahdit ve tescil yönetmeliği, tahdidi biten orman mülkünün tapuya tescilini şart koştuğu gibi, bunun nasıl yapılacağını da detaylı bir şekilde açıklamış bulunmaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, tatbikatta tescil işlerinde aksaklıklara ve eksikliklere rastlanmakta, tescili yapılmış olsun veya olmasın bir kısım ormanlar üzerinde alım-satım işlerinin yapıldığı görülmektedir.

Bir kontrol tedbiri olarak, tahdit komisyonlarına ve başmüdürlük ilgililerine heryıl arazi çalışmalarına başlamadan önce, geçen yıl tahdit edilen ormanların tescil işlerinin tamamlanıp tamamlanmadığının soruşturulması bir görev olarak verilmelidir.

Ayrıca tapu dairesinde ilçe ormanlarını kapsayan genel haritalar bulundurulması ve tahdidi yapılan her mülkün bu haritalara işlenmesi sağlanmalıdır. Haritanın bir benzeri işletmelerde, tahdit sicil defterinin tamamlayıcı bir unsuru olarak bulundurulmalıdır.

IV

S O N U Ç

1937 yılında yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Kanunu'nun çok iyi niyet ve büyük ümitlerle hazırlanan tahdit ve kadastro hükümleri, hukuki, teknik, idari, mali, askeri ve politik nitelikteki sebeplerden dolayı zamanında ve tam olarak uygulanamamıştır. Elde olunan sonuçlar, umulanın çok altında kalmıştır.

1950 tarihli ve 5653 sayılı Kanunun tahdit ve kadastro konusunda getirdiği değişiklikler de belirli bir fayda sağlayamamıştır.

1956 yılında çıkartılan ve 3116 sayılı Orman Kanununu ve eklerini yürürlükten kaldıran 6831 sayılı Kanun ise tahdit ve kadastro konusunda özlenen amacı gerçekleştirmede hiçbir rol oynamamıştır.

Tahdit ve kadastro ile ilgili mevzuatta ve dolayısıyla işleri yürütecek organların bünyesinde zaman zaman değişiklikler yapılmış, hatta bu konuda sık sık uyarıcı yazılar yayınlanmış ve raporlar verilmiş olmasına rağmen, bu hizmete istekle el atılmamış ve kanun hükümleri yerine getirilmemiştir.

Kanun koyucu, görevin hayati önemini gözönünde tutarak, işin, belirli bir süre içinde bitirilmesini şart koşmuş olduğu halde, 1937 yılından bu yana yapılması gereken hizmetin ancak dörtte biri yerine getirilebilmiştir. Kaldı ki, yapılan işler de yeterli kalitede olmayıp büyük bir çoğunluğu ile revizyona muhtaç durumdadır.

Tahdit ve kadastro işlerini geciktiren sebepler çeşitli olmakla beraber, en başta gelen sebebin konuya yeteri kadar önem verilmemiş ve hizmete karşı istekli davranılmamış olduğu da bir realitedir.

Tahdit ve kadastro hizmetleri taşıdığı büyük önemine rağmen, ne yazık ki ikinci ve hatta üçüncü plâna bırakılmış, memleketin iç politikası ile ilgili, aktüel görünüşlü hizmetler, asıl görevleri tahdit ve kadastro olan heyetlere öncelikle ve ivedilikle gördürülmek istenmiştir.

Nitekim 1937 tarihli ve 3116 sayılı Kanunun ormandan saymadığı beş hektardan küçük özel mülklerin ayırımı, 1950 tarihli ve 5653 sayılı Kanunla, 1956 tarihli ve 6831 sayılı Kanunun ormandan saymadığı maki-liklerin tefriki, yine 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesi uyarınca orman sayılan bir kısım yerlerin serbest bırakılması işlerine öncelik verilmiştir.

Yürürlükteki orman kanununun emrettiği tahdit işleri öncelikle yapılmak gerekirken, 1964 yılında «Devlet Ormanları İçindeki Arazinin ve Yerleşmelerin Fiili Durumlarının Belirtilmesine Dair» bir Yönetmelik hazırlanmış ve 42 heyetle 122 ilçede birden belirtme çalışmalarına girişilmiştir.

Yine bu cümleden olarak 1965 yılında çıkartılan ve bu arada Anayasa Mahkemesi'nce iptal olunan 663 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi üzerine, bu kanun gereğince orman sayılmayacak yerleri tesbit için derhal bir yönetmelik çıkartılmış ve uygulamaya geçilmek üzere 40 heyetin kurulması hazırlıkları tamamlanmıştır.

Bütün bu olaylar göstermektedir ki, bir yandan tahditle ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasında gayet pasif ve ağır davranılmakta, diğer yandan mevcut ormanların çeşitli mevzuat ile orman rejimi dışına

çıkartılması kabul edilmekte ve bu gibi yerlerin ayrılması içinde dikkati geçen bir gayret harcanmaktadır.

Ormanların tahdit ve kadastrosu, Türkiye Ormanlık Politikasının ana gayelerinin en başında gelen orman korumasının, yine en başta gelen bir ön şartıdır. Bunun içindir ki, tahdit ve kadastro bütün ormanlık hizmetlerinin ilki ve temelidir.

Ancak bu hizmeti tamamladıktan, yani ormanlarımızın sınırını ve sahibini kesin olarak bildikten ve mülkiyet anlaşmazlıklarını ve hak iddialarını çözümledikten sonradır ki, ormanlık ilim ve tekniğinin icaplarını yerine getirmek mümkün olacaktır.

Aksi takdirde bir milli servet olan ormanlarımızın tahribi ve yıldıdan yıla azalması önlenemeyecek ve ileri ormanlık idealini gerçekleştirmek de kabil olamayacaktır.

Bunun içindir ki, konuya ciddiyetle eğilmekte, hizmeti samimi olarak benimsemekte ve sonuçlandırmayı istemekte zorunluluk vardır.

Türkiye ormanlığının,

— Gerekli etüdüleri yaparak en uygun metod üzerinde karara varması,

— Hizmeti, kısa bir süre içinde bitirmek üzere memleket ölçüsünde plânlaştırması

— Uygulama için gerekli olan mali imkânları, araç ve gereçleri hazırlaması,

— Ve nihayet elindeki insan gücünü başta teknik personel olmak üzere özel bir eğitime tâbi tutarak bir tahdit seferberliğine girmesi, kaçınılması imkânsız tarihi bir görevi olmaktadır.

Çeşitli faydalanma, fabrikasyon, yol, inşaat, ağaçlandırma, erozyonu kontrol, otlak ıslahı, amenajman, hatta eğitim, araştırma ve benzeri hizmetler, ancak tahdit işleri izlenmek suretile gerçekleştirilmelidir. Böyle hareket edildiği ve teşkilât bütün gücü ile hizmete koşulduğu takdirde tahdit işlerini kısa zamanda sonuçlandırmak kolaylıkla mümkün olacaktır. Tahdit dışı hizmetlerin kısa bir süre gecikmesi Türkiye ormanlığı için telafisi güç veya imkânsız sakıncalar doğurmayacaktır. Zira bugüne kadar beklemiş olan hizmetler kısa bir süre daha bekletilebilir.

Buna karşılık tahdidin gecikmesi, Türkiye'yi ve dolayısıyla Türkiye ormanlığını yerine konması gerçekten imkânsız olan zararlara sokacak ve meslek alanındaki ilerleme çabaları büyük bir çoğunlukla boşa gidecektir. Sayısı binleri aşan bunca teknik insanı, daha uzun yıllar basit ve çaresiz koruma çabaları peşinde koşmaktan kurtarmak lâzımdır. Türk ormancısı bu görevi başarabilecek güçtedir.